

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

ODŘÍZNEME HRANY POPÁTĚ

Popis aktivity

Objem komolého jehlanu, který vznikne po řezu krychle rovinou.

Předpokládané znalosti

Krychle, popř. volné rovnoběžné promítání, komolý jehlan, objem

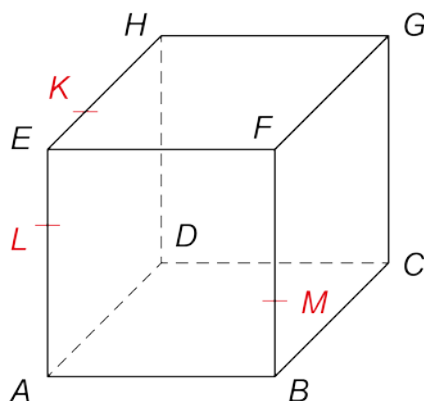
Potřebné pomůcky

Rýsovací potřeby

Zadání

Je dána krychle $ABCDEFGH$. Na hranách EH , AE a BF jsou zvoleny body K , L a M tak, že

$$|EK| = |EL| = |BM| = \frac{1}{3}a.$$

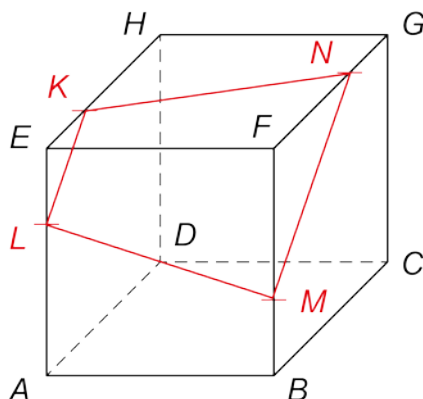

1. Sestrojte rovinu KLM a nakreslete mnohostěn (ten, který obsahuje hranu EF), který tímto řezem vznikne.
2. Vypočítejte objem tohoto tělesa.

Možný postup řešení, metodické poznámky

1. Stěny krychle $ADEH$ a $BCGF$ leží v rovnoběžných rovinách, proto budou průsečnice těchto rovin s jakoukoli třetí s nimi různoběžnou rovinou rovnoběžné přímkami. V našem případě to budou přímky KL a přímka, která prochází bodem M a leží v rovině BCG .

Když sestojíme přímku, která je rovnoběžná s přímkou KL a prochází bodem M , získáme průsečnici roviny KLM se stěnou $BCGF$. Řezem je lichoběžník $KLNM$.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Těleso, které vznikne, je komolý jehlan s podstavou FMN a výškou EF .

2. Pro výpočet objemu využijeme vzorec:

$$V = \frac{1}{3} \cdot v \cdot (S_1 + \sqrt{S_1 S_2} + S_2),$$

kde v je výška komolého jehlanu (tedy vzdálenost jeho podstav) a S_1 a S_2 jsou obsahy jeho podstav.

Výška se rovná délce hrany krychle, proto $v = a$.

Podstavy jsou rovnoramenné pravoúhlé trojúhelníky. Odvěsny větší podstavy mají délky rovny dvěma třetinám hrany krychle, proto

$$S_1 = \frac{1}{2} \cdot \frac{2}{3} a \cdot \frac{2}{3} a = \frac{2}{9} a^2.$$

Odvěsny menší podstavy mají délky rovny jedné třetině hrany krychle, proto

$$S_2 = \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{3} a \cdot \frac{1}{3} a = \frac{1}{18} a^2.$$

Dosaďme do vzorce pro výpočet objemu a upravme:

$$\begin{aligned} V &= \frac{1}{3} \cdot v \cdot (S_1 + \sqrt{S_1 S_2} + S_2) = \frac{1}{3} \cdot a \cdot \left(\frac{2}{9} a^2 + \sqrt{\frac{2}{9} a^2 \cdot \frac{1}{18} a^2} + \frac{1}{18} a^2 \right) = \\ &= \frac{1}{3} a \cdot \left(\frac{2}{9} a^2 + \sqrt{\frac{2}{9 \cdot 2 \cdot 9} \cdot a^2 \cdot a^2} + \frac{1}{18} a^2 \right) = \frac{1}{3} a \cdot \left(\frac{2}{9} a^2 + \frac{1}{9} a^2 + \frac{1}{18} a^2 \right) = \\ &= \frac{1}{3} a \cdot a^2 \cdot \left(\frac{4 + 2 + 1}{18} \right) = \frac{1}{3} a^3 \cdot \frac{7}{18} = \frac{7}{54} a^3 \end{aligned}$$

Objem komolého jehlanu se rovná $V = \frac{7}{54} a^3$.

Doplňkové aktivity

Aktivitu lze použít v návaznosti na aktivity Odřízneme rohy poprvé atd. a přímo navazuje na aktivity Odřízneme hrany poprvé atd. Na aktivitu pak navazují aktivity Vybrousíme diamant poprvé atd.

Obrazový materiál

Dílo autora